

Pomoc dla rodziny w UE

Każde państwo Wspólnoty proponuje pracownikom i osobom prowadzącym działalność gospodarczą, pomoc dla rodziny, jeśli oni znajdą się w kryzysowej sytuacji.

Dzięki zasadom koordynacji twoja rodzina otrzyma pomoc bez względu na to, w jakim kraju UE ty przebywasz, a w jakim oni. Musisz jednak spełnić wymagania jakie nakładają na ciebie przepisy kraju, w którym jesteś ubezpieczony.

1. Każde państwo ma swój odrębny system.

W Polsce świadczenia dla rodziny finansowane są z budżetu państwa, prawo do nich zależy od tego, w jakiej sytuacji znajduje się rodzina osoby, która występuje o świadczenie.

Niektóre państwa członkowskie uzależniają prawo do świadczeń rodzinnych od tego, jak długo pracowałeś i byłeś ubezpieczony oraz czy mieszkasz lub jak długo mieszkałeś na jego terytorium.

Świadczenia rodzinne są przyznawane nawet wówczas, gdy osoba uprawniona mieszka na terytorium innego państwa niż to, które jest zobowiązane do wypłaty tych świadczeń.

Także wtedy, gdy twoja rodzina mieszka w innym państwie niż to, które przyznało świadczenia, np. twoje dzieci mieszkają w Polsce, a ty pracujesz we Francji. Gdyby nie było tej możliwości, twoje dzieci musiałyby zamieszkać z tobą, a to przecież nie zawsze jest możliwe.

2. Które państwo przyznaje świadczenia w określonych sytuacjach?

Jesteś zatrudniony na umowę o pracę u zagranicznego pracodawcy lub prowadzisz za granicą działalność gospodarczą - podlegasz przepisom kraju, w którym pracujesz. Świadczenie rodzinne zostanie ci przyznane według kryteriów w nim obowiązujących. Nie ma znaczenia, czy twoja rodzina pozostała w kraju, czy mieszka z tobą.

Twój pracodawca odelegował cię do pracy za granicą - będziesz otrzymywał świadczenia rodzinne z Polski, ponieważ siedziba firmy mieści się w Polsce. Świadczenia rodzinne będzie ci wypłacała gmina. Nie ma znaczenia, czy rodzina pozostała w kraju, czy mieszka z tobą.

Jesteś osobą bezrobotną? Wcześniej pracowałeś za granicą i tam nabyłeś prawo do zasiłku z tytułu bezrobocia - podlegasz ustawodawstwu państwa, które wypłaca ci zasiłek. Nie ma znaczenia, w jakim kraju mieszka twoja rodzina. Jeśli jednak wyjechałeś za granicę w poszukiwaniu pracy i otrzymujesz polski zasiłek dla bezrobotnych (przez 3 miesiące) - świadczenia rodzinne będzie ci wypłacała Polska.

Jeśli jesteś emerytem lub rencistą, pracowałeś lub pracujesz za granicą i masz dzieci na utrzymaniu - masz prawo tylko do zasiłku rodzinnego oraz - w niektórych krajach unijnych - do dodatku do emerytury lub renty na utrzymanie dziecka. Możliwe są tu warianty:

- Przysługuje ci emerytura lub renta tylko z jednego państwa - masz prawo do świadczeń dla swojej rodziny na podstawie przepisów państwa, które wypłaca emeryturę lub rentę. Nie ma znaczenia, w jakim państwie przebywasz ty i twoje dzieci.
- Przysługuje ci emerytura lub renta z kilku państw - masz prawo do zasiłków rodzinnych od państwa, w którym mieszkasz.

Jesteś studentem i wychowujesz dziecko - podlegasz przepisom kraju, w którym się uczysz. Jest jednak wyjątek od tej reguły. Jeśli kraj ten wymaga do przyznania świadczenia rodzinnego okresu pracy lub ubezpieczenia, można zliczyć wszystkie twoje okresy pracy i ubezpieczenia w innych krajach unijnych, ale tylko pod warunkiem, że przystąpisz w Polsce do dobrowolnego ubezpieczenia emerytalno - rentowego. Wtedy świadczenie rodzinne będzie wypłacała Polska.

Jesteś sierotą - tak jak emerytom lub rencistom wychowującym dzieci przysługuje ci zasiłek rodzinny oraz - w

niektórych krajach unijnych - specjalne zasiłki dodatkowe. Pieniądze otrzymuje osoba, która opiekuje się sierotą. Nie ma znaczenia, w którym kraju mieszka sierota i jej opiekun.

Sierota po zmarłym emerycie lub renciście otrzymuje zasiłki rodzinne zgodnie z ustawodawstwem tego państwa, które wypłacało świadczenia na rzecz dzieci za życia emeryta lub rencisty.

Sierota po pracowniku lub osobie pracującej na własny rachunek, podlega przepisom państwa, w którym zmarły pracował.

Jeśli zmarły rodzic pracował w kilku krajach, sierota podlega albo przepisom kraju, w którym mieszka, albo kraju, w którym zmarły pracował najdłużej.

3. Transfer świadczeń

„Eksport” świadczeń między krajami członkowskimi umożliwia tzw. neutralizacja wymogu zamieszkania. Dzięki niej pracownik albo osoba pracująca na własny rachunek, podlegający przepisom np. francuskim, jest uprawniony do otrzymywania francuskich świadczeń

rodziny na rzecz swojej rodziny, która mieszka np. w Polsce, tak jakby mieszkała we Francji. Dotyczy to także bezrobotnego, który np. pracował i stał się bezrobotnym we Francji, a teraz z rodziną mieszka np. w Polsce.

Aby uzyskać świadczenie rodzinne w kraju, w którym pracujesz, musisz złożyć wniosek na ręce twojego pracodawcy lub instytucji właściwej do wypłaty świadczeń w tym kraju.

4. Sumowanie okresów ubezpieczenia, zatrudnienia i pracy na własny rachunek

Niektóre kraje unijne uzależniają prawo do świadczeń rodzinnych od tego, czy masz wystarczające okresy ubezpieczenia (czyli czas opłacania składek na ubezpieczenie społeczne) oraz okresy zatrudnienia lub pracy na własny rachunek. Co więc masz zrobić, jeśli chcesz uzyskać świadczenia rodzinne w kraju, który wymaga dłuższego stażu pracy lub ubezpieczenia, niż ty masz? Wtedy stosuje się zasadę sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia i pracy na własny rachunek.

Instytucja, która odpowiada za wypłatę świadczeń rodzinnych w kraju, w którym pracujesz, powinna uwzględnić potrzebne okresy pracy i ubezpieczenia, które sobie uskładałeś - jeśli pracowałeś w kilku krajach, także w Polsce.

Musisz jednak przedstawić w tej instytucji potwierdzenie tych okresów na formularzu E 405. Zaświadczenie wystawi instytucja kraju, w którym byłeś poprzednio ubezpieczony, np. Polska. Jeżeli przed wyjazdem byłeś w Polsce zatrudniony lub pracowałeś na własny rachunek - zrobi to Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej.

4. Czy świadczenia rodzinne się kumulują?

Załóżmy, że należą ci się świadczenia rodzinne w kraju, w którym pracujesz.

Jednocześnie twojej żonie i dzieciom, którzy mieszkają w innym państwie, także świadczenia przysługują. Czy rodzina może otrzymywać kilka świadczeń jednocześnie?

Nie! Możesz otrzymywać świadczenie tylko z jednego państwa. Rozporządzenia UE przewidują specjalne uregulowania, aby uniknąć kumulacji praw do świadczeń - ustalają tzw. reguły pierwszeństwa zbiegających się świadczeń. Są one stosowane wtedy, gdy masz prawo do dwóch świadczeń rodzinnych z różnych państw i wtedy, gdy prawo do takich świadczeń mają dwie różne osoby - a więc rodzice na to samo dziecko.

Każde państwo UE ma różną wysokość świadczeń rodzinnych. W sytuacji, gdy masz prawo do świadczeń z dwóch krajów - jedno państwo wypłaca ci całą kwotę, a drugie dopłaca różnicę między wyższą i niższą kwotą świadczenia tak, byś zawsze dostał świadczenie w najwyższej możliwej wysokości!

5. Pierwszeństwo wypłaty świadczeń

- Pracujesz w jednym z krajów unijnych. Twoja żona i dzieci mieszkają w innym kraju. Pierwszeństwo wypłaty świadczeń ma państwo, w którym ty pracujesz, o ile twoja żona nie pracuje w kraju zamieszkania. Jeśli jednak żona podejmie tam pracę - pierwszeństwo wypłaty ma państwo, w którym mieszkają członkowie rodziny.
- Otrzymujesz emeryturę lub rentę z jednego z krajów unijnych. Żona pracuje w innym kraju? Pierwszeństwo wypłat ma kraj pracy.
- Jesteś osobą bezrobotną? Jeśli otrzymujesz świadczenie z tytułu bezrobocia z jednego z krajów unijnych, a żona i dzieci mieszkają w innym kraju i nie pracują - pierwszeństwo przy wypłacie świadczeń rodzinnych ma państwo,

które wypłaca ci świadczenia z tytułu bezrobocia.

- Świadczenia rodzinne należą się tym samym członkom rodziny w tym samym czasie od dwóch państw, lecz zamieszkują oni w państwie trzecim – świadczenia rodzinne przyznaje i wypłaca państwo, w którym należą się wyższe świadczenia.

W takim wypadku odpowiednia instytucja drugiego państwa zwraca połowę wypłaconej przez pierwszy kraj kwoty, nie więcej jednak niż kwota świadczeń przyznawana w jego granicach.

6. Niezbędne formularze

Dla świadczeń rodzinnych stosowane są formularze unijne:

- E 401 - zaświadczenie dotyczące członków rodziny, potrzebne wtedy, gdy mieszkają w innym kraju niż osoba składająca wniosek. Powinien być składany i aktualizowany raz w roku.
- E 402 - zaświadczenie potwierdzające naukę ucznia. Istnieje kilka krajowych systemów prawnych, które rozszerzają świadczenia rodzinne poza przyjęty limit wieku, uzależniając nabycie tych świadczeń od kontynuowania studiów.
- E 403 - zaświadczenie o przyuczaniu do zawodu
- E 404 - zaświadczenie lekarskie dla potrzeb przyznania świadczeń rodzinnych
- E 405 - zaświadczenie dotyczące sumowania okresów ubezpieczenia, zatrudnienia lub pracy na własny rachunek. Stosowany jest dla celów wypłaty świadczeń rodzinnych lub zasiłków rodzinnych w przypadku następującego po sobie zatrudnienia w kilku państwach.
- E 406 - tylko w przypadku ustawodawstwa francuskiego, dotyczące postnatalnych badań medycznych. Aby uzyskać uprawnienia do francuskich świadczeń rodzinnych dziecko musi przejść postnatalne badania medyczne - w 9 lub 10 miesiącu życia dziecka, a dalej w 24 lub 25 miesiącu życia.
- E 407 - zaświadczenie lekarskie po to by przyznać specjalny zasiłek rodzinny lub podwyższyć jego wysokość dla dzieci niepełnosprawnych.
- E 411 - prośba o informacje dotyczące uprawnienia do świadczeń rodzinnych w państwach, w których mieszkają członkowie rodziny.